

บทวิจารณ์หนังสือ

Gabbay, L. K. (2024). *Aspects of digital libraries*. IntechOpen.

<https://directory.doabooks.org/handle/20.500.12854/140279>

ผู้เขียนบทวิจารณ์

รุ่งญาดา สุวรรณจินดา

นิติคปริญาโท สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้องค์กรต่างๆ มีการปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณข้อมูลสารสนเทศอย่างไม่หยุดยั้ง จำเป็นต้องมีการจัดระเบียบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในที่นี้ขอกกล่าวถึงในบริบทของห้องสมุด โดยหนังสือเรื่อง *Aspects of digital libraries* ได้นำเสนอมุมมองที่ครอบคลุมการจัดการห้องสมุดในยุคดิจิทัลอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านของการจัดการระบบสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล มาตรฐานและโปรโตคอลสำหรับห้องสมุดดิจิทัล นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดดิจิทัล รวมถึงทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาห้องสมุดในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ

หนังสือเล่มนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน โดยมีทั้งหมด 8 บท แต่ละบทมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

บทที่ 1 การศึกษาภาพรวมการทำงานของระบบสารสนเทศดิจิทัล SIMEMORI (Memory information system) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ระบบสารสนเทศดังกล่าวนี้เป็นระบบจัดการคอลเลกชันของหอศิลป์ (Galleries) ห้องสมุด (Libraries) หอจดหมายเหตุ (Archives) และพิพิธภัณฑ์ (Museums) หรือในชื่อของสถาบันทางวัฒนธรรม (GLAM) ซึ่งถูกพัฒนาโดยคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัย Brawijaya ประเทศอินโดนีเซีย การวิจัยดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบ เพื่อปรับปรุงการเผยแพร่และการให้บริการ รวมถึงการจัดระเบียบคอลเลกชันในรูปแบบดิจิทัลของสถาบันทางวัฒนธรรม (GLAM) อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2 การจัดการระบบวิทยานิพนธ์และคหุณินพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Theses and Dissertations : ETD) ของมหาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี (GB pant) ประเทศอินเดีย โดยกล่าวถึงประเด็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในด้านกลยุทธ์และขั้นตอนการสร้างฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และปริญญานิพนธ์ในรูปแบบดิจิทัลของมหาวิทยาลัย ด้านกระบวนการแปลงวิทยานิพนธ์ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ด้านการจัดเก็บในคลังดิจิทัล ตลอดจนการเข้าถึงวิทยานิพนธ์และปริญญานิพนธ์รูปแบบดิจิทัลผ่านคลังจัดเก็บข้อมูล โดยระบบดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคลังดิจิทัลด้านเกษตรกรรม (Krishikosh) ซึ่งถือว่าเป็นคลังดิจิทัลระดับชาติของประเทศอินเดียที่รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลด้านเกษตรกรรม โดยอยู่ภายใต้การดูแลของสถาบันวิจัยการเกษตรของอินเดีย (Indian Agricultural Research Institute – IARI)

บทที่ 3 นวัตกรรมห้องสมุดที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในยุคดิจิทัล ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาบริการของห้องสมุดในยุคดิจิทัล โดยนำเสนอแนวคิดของ Magic lamp ซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการค้นหา การจัดกลุ่ม การรวบรวม และการจัดระเบียบข้อมูลในคลังดิจิทัล แนวคิดนี้มีกระบวนการสำคัญที่ทำงานอยู่เบื้องหลัง คือ Magic GIFT โดยแนวคิด Magic lamp นี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลให้สามารถจัดระเบียบกับข้อมูลจำนวนมาก และส่งมอบข้อมูลในคลังดิจิทัล เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4 มาตรฐานและโปรโตคอลสำหรับใช้ในการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล โดยกล่าวถึงประเภทของมาตรฐานและโปรโตคอล ตลอดจนเทคโนโลยีของเว็บที่เกี่ยวข้อง เพื่อการใช้งานในห้องสมุดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังกล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมของเว็บ (Web environment) โดยการทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีที่ทำงานผ่านเว็บไซต์ และสถาปัตยกรรมของเว็บไซต์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลให้ประสบความสำเร็จในอนาคต

บทที่ 5 การแปลงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล โดยกล่าวถึงข้อดี และข้อเสียของการแปลงเป็นดิจิทัล รวมถึงบอกเล่าพัฒนาการของขั้นตอนการแปลงข้อมูลเป็นดิจิทัลตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 1960 ผ่านบริบทของพิพิธภัณฑ์และสถาบันทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังอธิบายถึงบทบาทสำคัญของข้อมูลเมตาตา (Metadata) สำหรับการจัดการคอลเลกชันดิจิทัล

บทที่ 6 ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ใช้ที่สำคัญสำหรับการใช้ประโยชน์จากแหล่งให้บริการสารสนเทศของห้องสมุด ในบทนี้แนะนำเสนอทักษะ Big6 โดยอธิบายทักษะจำเป็น 6 แนวทางหลักที่สามารถใช้ในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (Information literacy) ของผู้ใช้ให้มีศักยภาพขึ้นได้

บทที่ 7 การศึกษาการรับรู้ต่อการเข้าถึงแบบเปิด (Open Access) และอิทธิพลของวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital culture) ผ่านมุมมองของบรรณารักษ์ในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ประเทศอิสราเอล โดยใช้ระเบียบ

วิธีวิจัย ในบทนี้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมดิจิทัลและการเข้าถึงแบบเปิด โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงแบบเปิดซึ่งมีบทบาทหลักในการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล รวมทั้งเปิดเผยทัศนคติของบรรณารักษ์ต่อการจัดการคลังสารสนเทศของสถาบันอุดมศึกษา (Institutional Repositories : IR)

บทที่ 8 บทสุดท้าย การศึกษาแนวทางปฏิบัติการแปลงสารสนเทศเป็นรูปแบบดิจิทัลในบริบทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศไนจีเรีย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย ในบทนี้กล่าวถึงประโยชน์ของการแปลงเป็นดิจิทัล รวมถึงสภาพปัญหา อุปสรรคในกระบวนการแปลงเป็นดิจิทัล ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการวิจัยดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดการทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการของห้องสมุดดิจิทัลในสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หนังสือเรื่อง Aspects of digital libraries เล่มนี้ เหมาะสำหรับบุคลากรที่ทำงานในแวดวงห้องสมุดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุด นักเอกสารสนเทศ รวมถึงนักพัฒนาระบบสารสนเทศ ตลอดจนนักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ตอบโจทย์การจัดการห้องสมุดในยุคสมัยใหม่อย่างครอบคลุม ทั้งยังเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับห้องสมุดทุกประเภทในการพัฒนาวิธีดำเนินงานด้านการแปลงทรัพยากรสารสนเทศเป็นดิจิทัล และพัฒนาการให้บริการของห้องสมุดในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ